

účelem) vhodně formulované a podávané informace“ (s. 12). Jelikož intence/cíl komunikátu není jeho postačujícím definičním rysem (Bachtin), jsou tyto jednotlivé sekundární řečové žánry (na nichž se realizuje primární žánr reklamy) nahlédnuty v celé komplexnosti komunikační situace – autorka při jejich analýze důsledně uplatňuje následující schéma. Konkrétní typy komunikátů jsou sledovány (i) vzhledem k informacím o obvyklém situačním zakotvení komunikátu [konwencjonalne warunki sytuacyjne], vzhledem k informacím o (ii) autorovi/zadavateli reklamy [nadawca] a (iii) adresátovi reklamního komunikátu [odbiorca], (iv) vzhledem k nepřímým, ukrytým persvazivním mechanismům textu [komunikat], vzhledem k (v) intenci/cíli komunikátu [intencja], (vi) vzhledem k přítomnosti a hierarchickému uspořádání „ilokučních“ textových funkcí, které mají vyvolat u spotřebitele z pohledu zadavatele reklamy žádoucí perlokuční efekty (chválení, garance, slib, přesvědčování, vzbuzování touhy a potřeby, informování, přemlouvání, údiv atp.) [działania składowe ich układ], a konečně (vii) vzhledem k charakteristickým jazykovým prostředkům, které jsou v daném sekundárním žánru typicky užívány [charakterystyczne elementy językowe]. Popis těchto aspektů reklamního komunikačního procesu tvoří strukturu jednotlivých výše popsanych kapitol věnovaných zmíněným sekundárním žánrům. Na základě tohoto zkoumání se pak autorka pokouší (viii) o explikace, tj. o definice daných sekundárních řečových žánrů jakožto nositelů sledovaného žánru primárního, tj. reklamy.

Kniha *Sekundarne gatunki mowy w reklamie* tak představuje vzácný (protože spíše nečetný) typ práce, při níž je konkrétní „hotová“ teorie využita k rozsáhlé a pečlivé analýze přirozeného materiálu. To poskytuje čtenáři velmi dobrou možnost zhodnotit, jak si teorie řečových žánrů dokáže jako analytický nástroj poradit v aplikaci s rozsáhlým materiálem, tj. s rozbořením autentických textů – lze si pak dobře odpovědět na otázku, kde jsou v tomto smyslu přednosti a kde slabiny této teorie.

Martin Beneš

Popularizace popularizace

SVOBODOVÁ, Jana – SVOBODOVÁ, Diana – GEJGUŠOVÁ, Ivana (2010): *Zdroje a cíle jazykové popularizace*. Ostrava: Ostravská univerzita, 144 s. ISBN 978-80-7368-916-2.

Trojice autorek z ostravské pedagogické fakulty psala téměř dva roky krátké jazykové sloupky do regionálního vydání deníku Deník. Poté jich všech šestasedmdesát vydala knižně a doprovodila autorskými komentáři a stručným teoretickým úvodem. Výsledkem je publikace hybridní – napůl monografie a napůl popularizační příručka –, hledající si čtenáře mezi jazykovědci, v okruhu školních češtinářů i ve filologicky aktivní veřejnosti.

Úvodní kapitoly (psané Janou Svobodovou) jednak podávají stručný přehled teorie jazykové kultury v prvotním pojetí Pražského lingvistického kroužku, jejího dalšího vývoje i souvisejících současných diskusí o normě, kodifikaci, standardu, diglosii atp., jednak rekapituluje nečetná vyjádření českých lingvistů na téma jazykové popularizace a uvádějí užitečný soupis popularizačních prací o češtině počínaje Čapkovou Chválou řeči české a konče televizním cyklem O češtině. V kapitole 4 (z pera Diany Svobodové) jsou uvedeny jednotlivé oblasti jazykových jevů, jimiž se autorky v novinovém popularizačním seriálu zabývaly, a v jejich rámci jsou dosti

Kronika

podrobně představeny i konkrétní problémy a témata, o nichž příspěvky pojednávaly, včetně autorských stanovisek a doporučení. Čtenáři, který čte knihu obvyklým způsobem zpředu dozadu, je tak vlastně věcný obsah stěžejní části ozřejměn předem, a tak mu raději doporučuji tuto kapitolu zprvu vynechat. Ivana Gejgušová se v páté kapitole snaží spojit problematiku obsaženou v příspěvcích se školní výukou češtiny a charakterizuje institucionální proměny vzdělávání a kurikulární reformu nedávných let.

Ve vlastních popularizačních sloupcích má každá z autorek svůj charakteristický „rukopis“. Jana Svobodová většinou reaguje na konkrétní prohřešek proti normě v oblasti syntaxe, lexika nebo pravopisu, zaslechnutý v rozhlase nebo zahlédnutý na reklamním poutači; svůj příspěvek píše velmi přístupnou formou, didakticky promyšleně (často s úlohou na začátku) – čtenář, který ji někdy slyšel přednášet, si ihned vybaví její typickou dikci. Diana Svobodová se zpravidla věnuje lexikálním neologismům, zejména anglického původu, a tvoření a užívání přechýlených substantiv. Příspěvky Ivany Gejgušové se z celku poněkud vymykají: nejčastěji jde o drobné exkursy do kulturních dějin, inspirované lexikálními prostředky užitými v literatuře 19. století; žánrově mají blíž k fejetonům než k jazykovým sloupkům. Souvisí s tím zajímavý rozdíl v autorské poloze jednotlivých pisatelek: Ivaně Gejgušové je blízká exprese, píše často v 1. osobě singuláru; didaktický a apelový přístup Jany Svobodové vede k hojnému zastoupení 2., a zejména inkluzivní 1. osoby plurálu; konečně Diana Svobodová je spíše neosobní, zaměřuje se na věc samu a užívá především 3. osoby.

Ve většině sloupků je tematizována nějaká inovace v úzu, porušení jazykové nebo slohové normy apod. Není proto divu, že se čtenář nemusí vždy se stanoviskem autorky sloupku ztotožňovat. Jana Svobodová bývá místy zbytečně rigidní a Diana Svobodová nepatřičně vstřícná, avšak s většinou doporučení a charakteristik je možno souhlasit – a shromáždění původního novinového cyklu nazvaného Čeština na talířku do jediné publikace uvítat.

Robert Adam

CLARA Joint Training Programme: Course on Treebank Annotation

Ve dnech 13.–16. prosince 2010 proběhlo v Praze mezinárodní setkání komputačních lingvistů zaměřené na problematiku anotace závislostních korpusů. Pod hlavičkou evropského projektu CLARA (Common Language Resources and their Applications: <<https://clara.uib.no>>), který má za cíl vzdělávat novou generaci odborníků v oblasti modelování přirozeného jazyka, se přednášející věnovali dílčím aspektům korpusového bádání: zdrojům lingvistických dat vhodných k analýze, nástrojům k této analýze určeným a metodologickým východiskům analýzy samotné.

V jednotlivých blocích byly představeny částečně i plně automaticky anotované korpusy mluveného i psaného jazyka vznikající například na univerzitách v Tübingenu, Bergenu či Philadelphii. Přednášející se zabývali problematikou prohledávání treebanků pomocí nástrojů jako TigerSearch, prohledávač Stevena Birda či český TrEd nebo srovnáváním nejrůznějších nástrojů pro automatickou anotaci korpusů. V této souvislosti byla velkým přínosem také přednáška Detmara Meurerse z univerzity v Tübingenu o možnostech automatické detekce chyb při manuální anotaci. Problematice anotace diskurzivních vztahů se pak věnoval Aravind Joshi, nositel Lifetime Achievement Award udělované Asociací komputačních lingvistů a profesor